

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

СУЧАСНА ПСИХОЛОГІЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*Присвячено Всесвітньому дню психічного здоров'я
(World Mental Health Day)*

10 жовтня 2025 року

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
**СУЧАСНА ПСИХОЛОГІЯ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Присвячено Всесвітньому дню психічного здоров'я
(World Mental Health Day)

10 жовтня 2025 року

Видавництво
«Юридика»
2025

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Аракелян Мінас Рамзесович**, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія»

Члени редакційної колегії:

ЦІЛЬМАК Олена Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

АФОНІН Дмитро Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

БУДЯЧЕНКО Ольга Миколаївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ГУРІН Руслан Сергійович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ДЖЕЖИК Ольга Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

САМАРА Ольга Євгенівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ТАТЬЯНЧИКОВ Андрій Олександрович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ШМАЛЕНКО Юлія Іванівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»

Зважаючи на свободу наукової творчості, відповідальність за достовірність матеріалів та фактів, унікальність тексту тез та дотримання вимог академічної доброчесності, несуть автори

Сучасна психологія: виклики та перспективи : збірник матеріалів С91 Всеукраїнської науково-практичної конференції / за заг. ред. М. Р. Аракеляна. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. – 262 с.

ISBN 978-617-8574-65-9

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30918>

Збірник матеріалів підготовлено за доповідями учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої Всесвітньому дню психічного здоров'я (м. Одеса, 10 жовтня 2025 р.).

УДК 159.9'6(062.552)

© Автори, 2025

© Національний університет

ISBN 978-617-8574-65-9

«Одеська юридична академія», кафедра психології, 2025

Ключові слова: суїцидальна поведінка, гостра реакція на стрес (ГРС), посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), фактори ризику та фактори подолання суїцидальної поведінки.

Keywords: suicidal behavior, acute stress reaction (ASTR), posttraumatic stress disorder (PTSD), risk factors and coping factors for suicidal behavior.

Ульянов Вадим Олексійович

*доктор медичних наук, професор,
професор кафедри психології*

Національний університет «Одеська юридична академія»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8793-5137>

Малиновська Марія Дмитрівна

магістрант ОП «Клінічна психологія»

Центру заочного та дистанційного навчання

Національний університет «Одеська юридична академія»

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30930>

ОСОБЛИВОСТІ КОГНІТИВНИХ ФУНКЦІЙ ПАЦІЄНТІВ З РІЗНИМИ ПСИХІЧНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ

Психічні захворювання є однією з основних медико-соціальних проблем сучасного суспільства, оскільки вони надають значного впливу на якість життєдіяльних процесів пацієнтів, їхню соціальну адаптацію та працездатність. Одним із ключових аспектів таких розладів є когнітивні порушення, які проявляються у вигляді дефіциту уваги, пам'яті, виконавчих функцій, мислення та інших когнітивних процесів. Сучасні дослідження психологічних наук зосереджені на виявленні закономірностей розвитку когнітивного дефіциту при різних психічних захворюваннях.

Отже, актуальність дослідження зумовлюється необхідністю вивчення особливостей когнітивних функцій у пацієнтів з різними психічними захворюваннями для покращення їхньої якості життя та соціальної адаптації, що може бути можливим при розробці ефективних методів діагностики, терапії, реабілітації та психокорекційної роботи.

Мета дослідження полягає у дослідженні впливу різних психічних захворювань на особливості когнітивних функцій пацієнтів.

Для оцінки когнітивних функцій було використано різноманітні валідовані психодіагностичні методи дослідження уваги, пам'яті та мислення. Концентрацію та стабільність уваги визначали за допомогою таблиць Шульте [1]; рівень логічного та абстрактного мислення оцінювали за допомогою методик «Виключення об'єктів (понять)» [2], «Класифікація» [3] та «Пояснення прислів'їв» [4]; процеси мислення та організація мови аналізували за допомогою методу «Складання сюжету за картинками». Для оцінки короткочасної та довготривалої пам'яті використовували тест А. Р. Лурії «Запам'ятовування 10 слів» [4]. Спільне застосування цих методів дозволило комплексно дослідити стан когнітивних процесів у пацієнтів з різних клінічних груп.

У дослідженні взяли участь 60 пацієнтів, яких було розділено на три клінічні групи відповідно до їх діагнозу.

Група 1 (n = 20): Пацієнти з розладами особистості та поведінки, зумовленими органічним ураженням мозку (перинатальна патологія), з симптомами тривожно-депресивного синдрому та стійким безсонням. До цієї групи увійшли 2 жінки та 18 чоловіків віком від 29 до 64 років.

Група 2 (n = 20): Пацієнти з посттравматичним стресовим розладом (ПТСР), виключно чоловіки віком від 29 до 57 років.

Група 3 (n = 20): Пацієнти з параноїдною шизофренією (F20.0), включаючи 7 жінок та 13 чоловіків віком від 20 до 46 років.

Такий розподіл забезпечив репрезентативність вибірки для порівняльного аналізу когнітивних показників у пацієнтів з різною етіологією психічних розладів.

Відповідно до результатів емпіричного дослідження, виявлено: у пацієнтів з розладами особистості та поведінки, що виникли внаслідок органічного ураження мозку (n = 20), когнітивні порушення були помірними.

Зниження тривалості уваги та концентрації спостерігалося у 80 % досліджуваних, тоді як нестабільність уваги виявлена у 10 %. Аналіз навичок мислення показав, що у 80 % пацієнтів спостерігалися в'язкі моделі мислення, у 40 % – ригідні моделі мислення, а ще у 40 % – конкретні моделі мислення. Ці показники свідчать про загальне уповільнення темпу мислення, труднощі з перемиканням уваги та зниження когнітивної гнучкості. Лише у 20 % учасників

не спостерігалось значних когнітивних порушень. Отже, у пацієнтів з органічним ураженням мозку переважають помірні когнітивні порушення, що проявляються уповільненням мислення та зниженням концентрації. Однак реабілітація та компенсація дефіциту за допомогою когнітивного тренування залишаються можливими.

Найбільш виражений дефіцит уваги спостерігався в групі з посттравматичним стресовим розладом ($n = 20$). Скорочення тривалості концентрації уваги було виявлено у 18 осіб (90 %), зниження концентрації уваги у 19 осіб (95 %) та нестабільність уваги у 2 осіб (10 %). Також були задокументовані помірні порушення пам'яті (приблизно 60 % вибірки) та вибіркові дефіцити виконавчих функцій, пов'язані з труднощами у підтримці цілеспрямованої діяльності. Емоційні та мотиваційні порушення, що впливають на когнітивну діяльність, спостерігалися у 25 % випадків. Розлади формального мислення були мінімальними або невиявними. Зібрані дані свідчать про те, що пацієнти з посттравматичним стресовим розладом характеризуються характером когнітивних змін, в яких домінує дефіцит уваги, робочої пам'яті та виконавчих функцій, що узгоджується з нейропсихологічними моделями пошкодження префронтальної кори.

У пацієнтів з параноїдною шизофренією ($n = 20$) спостерігалися найбільш виражені когнітивні порушення. Зниження пам'яті, виміряне за допомогою тесту Лурії, спостерігалось у 65 % учасників, а зниження концентрації уваги – у 70 %. Приблизно у 80 % пацієнтів спостерігалася генералізована поверховість мислення, порушення логічного мислення та знижена здатність до абстракції та узагальнення. Близько 60 % учасників мали ознаки ригідності мислення та труднощі з організацією мови. Ці дані свідчать про глибокий та системний характер когнітивного дефіциту, що впливає на всі ключові компоненти: пам'ять, увагу та міркування. Ці зміни є прогресуючими та пов'язані з ендегенними нейробіологічними змінами, що підкреслює необхідність довгострокових метакогнітивних втручань та підтримуючої терапії.

Дослідження показало, що пацієнти з різними психічними розладами демонструють різні профілі когнітивних порушень, що проявляються у зниженні уваги, пам'яті та здатності до міркування різного ступеня тяжкості. Найбільш виражені дефіцити спостерігаються при шизофренії, де уражаються всі фундаментальні когнітивні процеси; у пацієнтів з посттравматичним стресовим розладом виражені порушення уваги та виконавчих функцій; а при органічних

розладах переважають уповільнене мислення та труднощі з концентрацією уваги. Ці результати підкреслюють необхідність розробки диференційованих психокорекційних програм та міждисциплінарного підходу до лікування, який враховує специфічні характеристики когнітивних дефіцитів відповідно до відповідної нозологічної групи. Впровадження когнітивної реабілітації та метакогнітивного тренінгу може підвищити ефективність терапії та соціальну інтеграцію цих пацієнтів.

Список використаних джерел

1. Білецька В. В., Пінюгіна К. О. Методика «Таблиці Шульте». Миколаїв : Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2024. URL: <https://ru.scribd.com/document/>
2. Психодіагностичні методи дослідження мислення. Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова. 55 с. URL: https://www.vnmu.edu.ua/downloads/pdf/OSKI_metod-dosl_med-ps-2020.pdf
3. Чугуєва І. Є., Мухіна Л. М. Психодіагностика. Методичні рекомендації та матеріали для самостійної роботи студентів. Миколаїв : НУК ім. адмірала Макарова, 2022. 52 с.
4. Експериментально-психологічне дослідження в загальній практиці – сімейній медицині : навчальний посібник для лікарів-інтернів і лікарів-слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти / Б. В. Михайлов, О. І. Сердюк, В. В. Чугунов, В. О. Курило, П. Г. Андрух, Ю. І. Заседа. 5-е вид., перероблене та доповнене. Харків : ХМАПО, 2014. 328 с.

Ключові слова: когнітивні функції, психічні захворювання, розлад особистості та поведінки внаслідок органічного ураження головного мозку, перинатальна патологія, посттравматичний стресовий розлад, параноїдальна шизофренія, увага, пам'ять, мислення.

Keywords: cognitive functions, mental disorders, personality and behavioral disorder due to organic brain damage, perinatal pathology, post-traumatic stress disorder, paranoid schizophrenia, attention, memory, thinking.

Татьянчиков Андрій Олександрович Коршак Ольга Володимирівна ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ.	173
Татьянчиков Андрій Олександрович Скалозуб Олександр Васильович ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ В МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНИХ КОМАНДАХ РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	176
Ткаченко Каріна Русланівна ЗВ'ЯЗОК МІЖ ЯКІСТЮ СЛУХУ ТА РІВНЕМ ТРИВОЖНОСТІ У МОЛОДИХ ДОРОСЛИХ.	179
Тодорцева Юлія Вікторівна ПРОГРАМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ЖІНОК СЕРЕДЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ.	184
Тодорцева Юлія Вікторівна Бритвина Ірина Олександрівна ВПЛИВ ЕСКАПІЗМУ НА ПСИХОСОМАТИЧНИЙ СТАН ЖІНОК.	187
Третьякова Тетяна Миколаївна Лелюк Анастасія Сергіївна ЗДАТНІСТЬ ДО ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ.	190
Удоденко Ярослава Володимирівна Рєпнова Тетяна Петрівна ВПЛИВ ТРАВМАТИЧНИХ ПОДІЙ НА ФОРМУВАННЯ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ.	195
Ульянов Вадим Олексійович Малиновська Марія Дмитрівна ОСОБЛИВОСТІ КОГНІТИВНИХ ФУНКЦІЙ ПАЦІЄНТІВ З РІЗНИМИ ПСИХІЧНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ.	199
Федорішко Анастасія Дмитрівна ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА САМООЦІНКУ.	203
Цільмак Олена Миколаївна Телегіна Ірина Вікторівна ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ ПСИХОЛОГА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ.	208
Шмаленко Юлія Іванівна Бондарчук Іванна Костянтинівна ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ВИНИКНЕННЯ КОНФЛІКТІВ У МІЖОСОБИСТІСНІЙ ВЗАЄМОДІЇ ОСІБ З НАРЦИСИЧНИМИ РИСАМИ ХАРАКТЕРУ.	211